

lis molinis žiestas puodas, uždengtas kelio-
mis kitų puodų šukėmis (XVIII pav.). Gal-
būt dėl kape pastatyto puodo mirusysis ir
palaidotas kiek pakreiptoje padėtyje – ka-
po duobėje jam reikėjo vietos. Puodas bu-
vo 25–30 cm aukščio (angos skersmuo – 22
cm, dugno – 12 cm), apatinė dalis ornamen-
tuota keliomis lygiagrečiomis linijomis.
Spėjama, jog puodas galėjo būti paremtas
trimis nedideliais akmenukais. Kapas da-
tuojamas XVI–XVII a. Sprendžiant pagal
tai, jog į V (perkasos 1 vieta) ir į R (šurfo 1
vieta) nuo senųjų kapinių palaidojimų ne-
aptikta, kapinynas yra kapinėse ir artimiau-
sioje jų aplinkoje.

Grumblių kapinynas turi būti saugomas
kaip archeologinė vieta.

GRUMBLIAI CEMETERY

In 2005 in the GrumbLIAI ancient cem-
etery (Plungė District) located in the terri-
tory of the later cemetery used till the 20th
century the total area of 24 m² was investi-
gated. 1 inhumation of about 20 to 25 years
old female dating to the 16th – 17th century
was discovered. The female was buried at the
depth of 60 to 70 cm laid on her back, her
legs in a straight position, head orientated
SW. Inside the grave a bronze chain necklace,
a broken buckle, 3 silver coins (two half-
groats coins of Sigismund the Old and one of
Sigismund August) and a large wheel-made
pot covered with several shards of other pots
were found (Fig. XVIII). In the vicinity of
the grave 3 bronze signet rings were collected.

PIRMOJO PASAULINIO KARO VOKIEČIŲ KARIŲ KAPINIŲ PANEVĖŽYJE ARCHEOLOGINIAI TYRIMAI

Daina STANKEVIČIŪTĖ

Panevėžio Juozo Balčikonio gimnazijos
stadione buvo palaidoti Pirmojo pasaulinio
karo vokiečių karių palaikai. 1915 m. vokie-
čių armijai užėmus Panevėžį, realinė mokyk-
la (dabar J. Balčikonio gimnazija) buvo pa-
versta karo ligonine. Mokyklos sklype, skir-
tame sodui, įrengtos kapinės mirusiesiems
nuo sužeidimų laidoti. Pagal turimus duome-
nis, šiose kapinėse buvo palaidota 580 vokie-
čių karių. 1918 m. vokiečių armijai pasitrau-
kus, karo ligoninės pastatas grąžintas gimna-
zijai, kapinės sutvarkytos. 1947 m. balandžio
22 d. Panevėžio miesto Vykdomojo komiteto
nutarimu, kapinės pradėtos likviduoti: žemės
sklypas atiduotas gimnazijai, suskaldyti pa-
minklai, išlyginta teritorija. Kapinių teritori-

joje įrengtas stadionas, kuriame mokiniai
sportuodavo iki 2005 m.

2005 m. birželio 9 d. J. Balčikonio gimna-
zijos stadione pradėti archeologiniai tyrimai.
Per 2 mėnesius buvo iškasta 16 perkasų, ištir-
ta 4070 m², surasta 191 kapavietė, kurioje ras-
ta 830 vokiečių karių palaikų. Iš jų 26 asmenis
galima identifikuoti (rasti 8 vestuviniai žiedai
su išgraviruotais inicialais ir 18 žetonų).

Palaidojimai yra kapavietėse. Vienoje ka-
pavietėje palaidotų individų skaičius įvairus,
vidutiniškai nuo 6 iki 10. Duobių gylis įvairus.
Vidutiniškai kariai laidoti 1,5–1,8 m gilyje.

Kapinėse laidoti nuo sužeidimų mirę li-
goninėje bei žuvę mūšio lauke kariai, o taip
pat ligoninės personalas. Pagal archyvinius

duomenis, šiose kapinėse turėjo būti palaidota 580 karių. Tyrimų metu buvo rasta daug palaidojimų su batais, išlikusia karine uniforma, šalmais. Tai leidžia daryti prielaidą, kad šie asmenys arba mirė pakeliui į ligoninę, arba buvo atvežti palaidoti iš jų žuvimo vietos.

Antropologinių tyrimų metu nustatyti 5 moteriškos lyties asmenys, todėl galima spėti, kad kapinėse buvo laidojamas ir ligoninės personalas.

Pagal palaidojimus kapavietėse galima spėti, kad ligoninėje buvo chirurgijos, traumatologijos, vidaus ligų skyriai, nes individai su panašiom traumom ar sužalojimais buvo laidojami vienoje kapavietėje. Šioje ligoninėje buvo atliekamos gana sudėtingos chirurginės operacijos. Tai liudija metalinės plokštelės, rastos pilvo arba krūtinės srityje. Jos buvo įvedamos kaip drenai operacijos metu skysčiams ištekėti. Daliai individų yra nupjauti kaukolės skliautai. Tai rodo, kad kai kuriems kariams po mirties buvo atliekami skrodimai. Daug individų kapuose buvo apipilti gesintomis kalkėmis – taip buvo bandoma apsisaugoti nuo infekcinių ligų.

Dauguma palaidojimų su įkapėmis. Ligoninėje mirę laidoti su mediciniais prietaisais: rasta termometrų, guminių pūslų (jos buvo naudojamos, kad neatsirastų pragulos), kurios rastos po dubens kaulais, kojų, rankų įtvarų, metalinių plokštelių (drenų), vaistų buteliukų, basonas vyrams, medicininės žirklys ir t. t. Taip pat rasta daug asmeninių daiktų: įvairių medalionų, kryželių, peiliukų, šukų, grandinėlių, rožančių, monetų ir t. t.

Daug rasta įvairių aprangos detalių: sagų, diržų, batų, keli šalmai ir jų detalės, taip pat amunicijos (durklas, gilzių, šovinių, šovinių dėklų). Tai leidžia daryti prielaidą, kad šie individai mirė pakeliui į ligoninę.

Rasta 15 „patriotinės juvelyrikos“ žiedų, pagal kuriuos galima nustatyti palaidotų žmonių karinius laipsnius.

Dalis palaidojimų buvo karstuose, kurie labai prastai išlikę. Pagal šiuose kapuose rastus radinius, galima spręsti, kad karstuose laidoti aukštesnio rango karininkai.

Radiniai perduoti PKM.

ARCHAEOLOGICAL INVESTIGATION OF THE WORLD WAR I CEMETERY OF GERMAN SOLDIERS IN PANEVĖŽYS

In 2005 an archaeological investigation of the World War I cemetery of German soldiers located at the present stadium of the Juozas Balčikonis Gymnasium of Panevėžys was performed. The cemetery was used in the period of 1915–1918, when the school building was used as a military hospital. The cemetery was liquidated in 1947. In the territory of the cemetery the total area of 4070 m² was investigated and 830 graves of German soldiers were discovered. The cemetery was used for burying soldiers perished in battles and in the hospital as a result of injuries incurred. Personnel of the hospital was buried here as well (5 female burials were identified). Most of the graves included items of the following categories: medical equipment (thermometers, rubber hot-water bottles, arm and leg splints, metal drains, bottles of medicines, male urinal and a surgery scissors), personal belongings (medallions, crosses, knives, combs, chainlets, rosaries, rings, coins), clothing and its belongings (buttons, belts, shoes and helmets) and munitions (a dagger, cartridge shells, cartridges and cartridge magazines).